

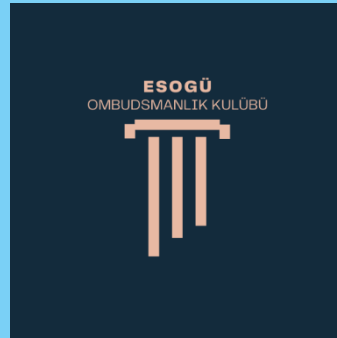
DEPREMDEN ETKİLENENLERİN YARDIM NAFAKASINDAN YARARLANMASI

HAZIRLAYANLAR

Emirhan CEYLAN

Berkay AKKOÇ

Özge DEMİRTAŞ

GİRİŞ

1999 Gölcük depreminde, 1999 Düzce depreminde, 2003 Bingöl depreminde, 2011 Van depreminde ve son olarak Kahramanmaraş merkezli depremde büyük kayıplar yaşanmış ve bu kayıplarla beraber birçok vatandaşımız çok zor şartlar altında yaşamını devam ettirmek zorunda kalmıştır.

En son meydana gelen Kahramanmaraş merkezli depremin getirdiği acı kayıplarla birlikte zor yaşam koşullarıyla mücadele eden vatandaşlarımızın yardım çağrılarına kulak vererek, ülkece el ele onlara destek olmanın ve yaşanan bu acı günde birlik ve beraberliğin gerekliliğinin farkındayız.

Sosyal yardımlaşmanın da bu çerçevede ne denli önemli olduğunu görmekteyiz.

Yapılan tüm yardımlara rağmen çok sayıda vatandaşımız yoksulluk sınırı altında yaşamlarına devam etmektedir. Biz de yazdığımız bu bilgi notuyla; depremde etkilenenlerin verdikleri mücadeleye ortak olmak, yaşadıkları bu zorlu süreçte onların yanında olduğumuzu hissettirmek ve akıllarındaki hukuki sorulara elimizden geldiğince yanıt vermek istedik.

Bu vesileyle, depremde hayatını kaybeden vatandaşlarımıza Allah'tan rahmet ve yakınlarına başsağlığı diliyoruz. Geçmiş olsun Türkiye.

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

1. Nafaka Nedir?
2. Yardım Nafakası Nedir?
3. Yardım Nafkasını Kimler İsteyebilir?
4. Yardım Nafakası Hangi Yolla Talep Edilebilir?
5. Yoksulluk Hali Nasıl Tespit Edilir?
  - a. Talepte Bulunacak Kişi Malvarlığını Tüketmiş midir?
  - b. Talepte Bulunacak Kişi Düzenli Bir Gelire Sahip midir?
  - c. Bir İşte Çalışamayan Ergin Kişi Nafaka Talep Edebilir mi?
  - d. Çalışma Yeteneği Bakımından Cinsiyet Ayrımı Var mıdır?
  - e. Yoksulluk Halinin Tespitinde Kişisel İhtiyaçlar Dikkate Alınır mı?
  - f. Eğitimi Devam Eden Ergin Kişi Nafaka Talep Edebilir mi?

2. BÖLÜM

1. Yardım Nafakası Kimlerden İstenebilir?
2. Yardım Nafakası İstenecek Kişi Hakkında Belirlenmesi Gereken Hususlar
  - a. Üstsoy ve Altsoyun Ödeme Gücü Var mı?
  - b. Kardeşlerin Nafaka Ödeme Gücü Var mı?
  - c. Refah İçinde Bulunma Hali Nasıl Tespit Edilir?
3. Yardım Nafakası İsteme Sırası Nasıl Olmalıdır?
4. Birden Fazla Nafaka Yükümlüsü Olması Durumunda Ne Olur?
5. Yardım Nafkasının Miktarı Nasıl Olmalıdır?
6. Yardım Nafakası Nasıl Ödenir?
7. Yardım Nafkasında Hangi Mahkeme Görevlidir?

1. BÖLÜM

1. Nafaka Nedir?

Nafaka, kanunun öngördüğü kişilere, yardıma muhtaç durumdaki hısımlarına yardım etme ve onların bakımını sağlama borcu yükleyen bir kurumdur. Bu kurum, maddi bakımdan güçlü olan aile bireyelerine, yoksulluk haline düşmüş hısımlarının bu durumdan kurtarılması görevini yüklemiştir. Biz bu bilgi notumuzda depremden etkilenen vatandaşlarımızın yararlanması adına, hukuk sistemimizdeki nafaka türlerinden biri olan yardım nafakasını inceleyeceğiz.

2. Yardım Nafakası Nedir?

Yardım nafakası; kanun koyucunun öngördüğü hısımların yoksulluğa düşmüş olmaları veya kendilerine yardım edilmediği takdirde yoksulluğa düşecek olmaları halinde, yakın hısımlarından isteyebilecekleri nafaka demektir. Kanun koyucu bunun ahlaki bir yükümlülük olarak kalmasına müsaade etmemiş, aile bireyelerinin zor duruma düşmesini önlemek amacıyla akrabalar arasındaki yardımlaşma yükümlülüğünü yakın hısımlar için yasal bir ödev haline getirmiştir.

3. Yardım Nafkasını Kimler İsteyebilir?

Kanunun belirlediği şartlar dahilinde yoksulluğa düşmüş veya düşecek olan altsoy, üstsoy ve kardeşler tarafından usulüne uyulmuş bir davanın açılması şartıyla istenebilir. Çalışarak geçimini sağlayabilecek durumda olan, geçimini sağlayabilecek malvarlığı veya geliri olan kimse yardım nafakası isteminde bulunamaz.

4. Yardım Nafakası Hangi Yolla Talep Edilebilir?

Yardım nafakası talep eden kişi bunun için dava açmalıdır. Yardım nafakası isteminde bulunmak için, talepte bulunma anında yoksulluğa düşmüş olmak şart değildir. Yardım edilmeme halinde yoksulluğa düşecek olma hali de yeterlidir.

5. Yoksulluk Hali Nasıl Tespit Edilir?

Yoksulluk halinin tespit edilmesi için aşağıda sayılan 6 maddeye bakılması gerekir:

a. Talepte Bulunacak Kişi Malvarlığını Tüketmiş midir?

Yardım nafakası talep edebilmek için, talepte bulunanın tüm imkânlarına başvurulmuş olmalıdır veya hısımlarına müracaat etmeden geçimini temin edecek malvarlığına sahipse bunu tüketmiş olmalıdır. Yargıtay bu konuda, yalnızca kendi ihtiyacını karşılayacak durumda bir konutu bulunan ve herhangi bir gelire sahip olmayan kişinin yardım nafakası isteyebileceğine hükmetmiştir. (Yargıtay 3. HD, 17.11.2008 Tarih, E 18071, K.19640.)

b. Talepte Bulunacak Kişi Düzenli Bir Gelire Sahip midir?

Bir kimsenin düzenli gelire sahip olsa dahi elde edilen bu gelirin kişinin geçinmesi yeterliliğine ve onu yoksulluktan kurtarma seviyesinde olup olmadığına bakmak gerekir. Yargıtay'ın kararına göre asgari ücret seviyesinde gelire sahip olmak kişiyi yoksulluk halinden kurtarmaz. Keza, yaşlılık maaşı da kişiyi yoksulluktan kurtarmayacak olgular arasındadır.

c. Bir İşte Çalışamayan Ergin Kişi Nafaka Talep Edebilir mi?

Muhtaç durumdaki kişi şartlar elveriyorsa, öncelikle kendi çalışma yeteneğinden yararlanmak mecburiyetindedir. Ancak kişinin bedensel veya ruhsal durumu açısından çalışamayacak halde olması ve geçimini sürdüreceği malvarlığının bulunmaması, bu durumunu hastane ya da ilgili kurumlardan alacağı raporla ispat etmesi halinde yardım nafakası talebinde bulunabilir.

Çalışabilecek halde olsa da iyi niyetine ve tüm ciddi gayretine rağmen uygun bir iş bulamamış olan kimsenin bu durumunu ispatlaması durumunda nafaka istemi kabul edilebilir. Yargıtayın da esas aldığı kıstaslara bakıldığında, nafaka yükümlüsünün iş imkanının varlığına rağmen çalışmadığının ispatı aranmaktadır.

d. Çalışma Yeteneği Bakımından Cinsiyet Ayrımı Var mıdır?

Yoksulluk hali belirlenirken cinsiyetin çalışma imkânı bakımından fark yaratması söz konusu olmaz. Dolayısıyla, kişi çalışmaya engel bir durumu olmadığı halde sırf kadın olması sebebinin ileri sürerek çalışmayıp yoksulluğa düşerse yardım nafakası talep edemeyecektir.

e. Yoksulluk Halinin Tespitinde Kişisel İhtiyaçlar Dikkate Alınır mı?

Yoksulluk hali tespitinde, nafaka alacaklısının kendisinin ihtiyaçları ve yoksulluk durumu dikkate alınıp onun bakmakla yükümlü olduklarının ihtiyaçları dikkate alınmayacaktır.

f. Eğitimi Devam Eden Ergin Kişi Nafaka Talep Edebilir mi?

Kural olarak çalışma gücü olan ergin herkes, bizzat kendi ihtiyaçlarını temin ederek yoksulluğa düşmekten kurtulabilir. Ancak istisnai hallerde ergin ve çalışma gücüne sahip kişiler de yardım nafakası talep edebilirler. Ergin çocuğun öğrenimine devam ederken çalışıp para kazanması çok güç bir durum olduğundan yasal yönden zorunlu bir eğitime devam ediyor olmasa da nafaka takdir edilmesine engel bir durum kabul edilmemiştir.

Zira ergin ve çalışabilir durumda olanları çalışmaya zorlayarak eğitimlerine devam etmekten mahrum bırakmak, bu kişilerin haklarını ihlal ederek kendilerine oluşturacakları daha elverişli bir yaşamın zeminini sarsmak anlamına gelecektir.

2. BÖLÜM

1. Yardım Nafakası Kimlerden İstenebilir?

Yardım nafakası altsoy üstsoy ve kardeşler tarafından uygun koşulların bulunması dahilinde dava açılması yoluyla istenebilir.

2. Nafaka İstenecek Kişi Hakkında Belirlenmesi Gereken Hususlar

a. Üstsoy ve Altsoyun Ödeme Gücü Var mı?

Yoksul halde olan, yeterli geliri veya serveti olmadığı gibi çalışmaya da gücü olmayan nafaka alacaklısının, kanun tarafından belirlenen derecede yakın bir hısmından nafaka alabilmesi, yükümlüsü şahsın ödeme gücünün olması ile mümkündür.

Üstsoy ve altsoy arasındaki yardım nafakası isteminde kendisinden nafaka istenen kişinin ödeme gücü dikkate alınır. Yükümlünün ödeme gücü, yardım nafakası davasının açıldığı tarih dikkate alınarak tespit edilir. Yükümlünün ödeme gücü ile kastedilen, yükümlünün mutlaka yardım yapabilecek bir gelire sahip olması değildir. Bu geliri temin ve elde etme imkanlarına sahip olması veya servetinin bulunması kendisinin nafaka yükümlüsü olarak sorumlu tutulabilmesi için yeterlidir.

b. Kardeşlerin Nafaka Ödeme Gücü Var mı?

Kanunda yansoy hısımlardan kardeşler de nafaka yükümlüsü olarak belirtilmiştir. Kardeşin kardeşten nafaka isteyebilmesi için, nafaka istenen kardeşin refah içinde bulunması gerekir.

c. Refah İçinde Bulunma Hali Nasıl Tespit Edilir?

Bir kimsenin refah içinde sayılması için; sadece zaruri ihtiyaçlarını değil, sosyal durumuna uygun yaşayışın gerektirdiği diğer giderleri karşılayabilecek mali gücün üstünde bir güce sahip olması gerekir. Bu mali güç dikkate alınırken sadece kardeşin malvarlığı dikkate alınır. Kişinin gelirinin ve servetinin tespiti yaşadığı çevre ve sosyal durumuna göre tespit edilir.

Nafakanın amacı, alacaklıyı yoksulluktan kurtarmak olduğundan nafakanın zenginleşme aracı biçiminde kullanılmasına imkân verilemez. Nafaka yükümlüsünün ekonomik durumu iyi olsa dahi onun refah seviyesine göre değil, istemde bulunanın yoksulluk durumunu giderecek seviyeye göre nafaka miktarı belirlenir.

3. Nafaka İsteme Sırası Nasıl Olmalıdır?

Nafaka davası, mirasçılıktaki sıra göz önünde tutularak açılır. Nafaka alacaklısı, talepte bulunurken evlatlığı da dâhil altsoyuna, daha sonra sırayla ana ve babasına, refah halindeki kardeşlerine ve son olarak da büyük ana ve babaları olmak üzere üstsoyuna başvurması gerekir. Örneğin baba çocuğu varken kendi babasından nafaka isteyemez. Ancak bir sırada nafaka yükümlüsü bulunmadığı veya ödeme gücünün olmaması hallerinde bir sonra sıradakine başvurulabilir.

4. Birden Fazla Nafaka Yükümlüsünün Olması Durumu

Birden fazla kişinin nafaka yükümlüsü olması durumunda, hepsine birden dava açılabilir. Aynı sırada birden fazla nafaka yükümlüsü varsa, mesela iki kardeş de nafaka vermekle yükümlü ise, dava ikisine birden açılabilir. Ancak nafaka alacaklısı, aynı anda farklı derecedeki nafaka yükümlüsüne karşı dava açamaz. Örneğin kişi; çocuğuna babasına ve kardeşine karşı aynı anda dava açamaz.

Nafaka verecek kişilerin, ödeme güçleri oranında nafaka ödemekle yükümlüdürler. Birden fazla kişi ödeme yükümlüsü ise ve bunların her biri ödeme gücüne sahipse, nafaka sadece bir kişiden istenemez.

Bir önceki sırada yer alan nafaka yükümlüsü nafakanın sadece bir kısmını ödeyebiliyorsa bir sonraki sırada yer alan kişilerden aynı anda nafaka istenebilir.

Bir kimse birden fazla kişiye nafaka ödemek zorunda kalırsa mesela çocuğuna babasına kardeşlerine yardım sırasının ilk önce mirasçı olacak kişinin talebinin öne alınması yerinde olur.

5. Yardım Nafakasının Miktarı Nasıl Olmalıdır?

Nafakanın borcunun belirlenmesinde giyinmek barınmak tedavi olmak öğrenim vb. temel ihtiyaçlar göz önünde bulundurulur.

Alacaklı bakımından tayin edilen nafaka onun asgari düzeyde geçimini sağlayacak düzeyde olmalıdır. Alacaklının talep edeceği miktar da kendisinin geçimi için olan zorunlu miktarı aşamaz.

Gelecek dönemlerde nafaka borçlusunun hayat standardına veya alacaklının durumundaki değişiklik nedeniyle artırıma veya azaltmaya gidilebilir.

6. Yardım Nafakası Nasıl Ödenir?

Nafaka aylık olarak ödenir; istisnai hallerde aynen ödenme durumu da vardır. Ancak esas olarak belirlenen zamanlarda nakit olarak ödeme söz konusudur fakat taraflar bunun bir mal karşılığında olmasını da kararlaştırabilirler.

7. Yardım Nafakası Talebinde Hangi Mahkeme Görevlidir?

Nafakayı talep edecek kişi, bu davayı ister kendi yerleşim yerinde ister yükümlü taraflardan birinin yerleşim yeri vesayet makamında açar. Görevli mahkeme aile mahkemeleridir.

*BU ÇALIŞMA 6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMİNDE
HAYATINI KAYBEDENLERİN ANISINADIR...*

KAYNAKÇA

- **Aşık**, Gülşah, "Türk Medeni Kanunu ve Yargıtay Kararları Kapsamında Yardım Nafakası", Anadolu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir 2019
- **Öztan**, Bilge, Aile Hukuku, Turhan Kitabevi, Ankara 2015, 6. Bası, s. 1201-1220
- **Topuksak**, Zümra, "Yardım Nafakası", İstanbul Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2011
- **Ruhi**, Ahmet Cemal/ **Ruhi**, Canan, Nafaka Hukuku, Seçkin Kitabevi, Ankara 2021, s. 87-105